Ч. 214 — Неділя 24 Вересня (6 жовтня) 1895. — Рік V.

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жаданє і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Староствах на провинциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року зр. 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року зр. 2·70
на чверть року зр. 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Вірменьскі розрухи в Константинополи.

Справа вірменьска звістна і ми мали нагоду вераз вже писати о ній; послідний раз о тім, що три держави европейскі Анґлїя, Франция і Росия зажадали від Туреччини переведеня реформ в Вірменії. Туреччина з реформами не спішила ся і старала ся вірменьску справу відволікати, бо не хотіла пристати на жаданє трех держав. В послідній часї питанє вірменьске навіть притихло і здавало ся, що оно полагодить ся цілком спокійно. Тимчасом Вірмени вижидали нетерпеливо зміни свого положеня, а що три згадані держави жадаючи реформ у Вірменії додали ім надії на народну екзистенцию і відваги до борби, то Вірмени, видячи, що Туреччина не забирає ся до переведеня реформ, рішили зробити на ню напір демонстрациями і то не в Азиї, у властивій Вірменії, а в столици Туреччини, в Константинополи. В Константинополи живе до двіста тисячів Вірмен і вже від довшого часу замічено між ними сильний рух і аґітацию, а надто стали доходити вісти о убийствах на провинциї тих Вірмен, що стояли в турецкій службі яко урядники і не аґітували в користь вірменьскої справи. Тих убийств мав допускати ся тайний вірменьский комітет. Той рух вже збільшав ся, аж прийшло до великих забурень в Константинополи в понеділок дня 30-го вересня. Про хід тих забурень доносить урядова депеша ось що:

Кількасот Вірмен ішло малими громадками около 10-ої години з Кумкапу до Порти, несучи богато примірників звістного меморияла з жаданями. Спершу не зачіпляла їх численно зібрана поліция і жандармерия, котрі одержали порученє від Порти ужити оружия лише на случай, коли би на них напали. Коли около 11-ої похід прийшов до Порти, здержала его там поліция і жандармерия.

Бесідник Вірмен Кафеджі Бетрос, запевняв о мирних намірах демонстрантів, котрі хотять лише доручити мемориял великому везирови, що єсть дозволенє кождому турецкому підданому. Поліция відповіла, що має рішучий приказ здержати похід і що Вірмени мусять уступити. Настала оживлена суперечка і Бетрос з Вірменами хотіли насильно перетиснути ся. Поліция ставила опір і в часї того застрілено Бетроса. Тогдї ужили оружия і Вірмени. Першою жертвою упав офіцир жандармериї, а кількох поліциянтів і жандармів ранено. Товпа турецкого населеня помагали поліциї арештувати Вірмен, котрі сильно боронили ся, що ще збільшило розъяренє Турків.

Арештованих відведено до будинку дирекциї поліциї. Утікаючих в бічні улицї положено, а тих, котрі боронили ся, товпа покалічила, так що богато з них погибло на місци.

Кількох арештованих в часї транспорту до вязницї убили Турки, хоч поліция їх боронила. Між иншими стріляли Вірмени також і на міністра справ внутрішних, але его не ранено.

Дня 1 жовтня, день по тих подіях, арештовано кількасот осіб. Дуже богато родин укрило ся в церкві патриярхату на Кумкапу. Великий везир візвав патриярха, щоби велїв опорожнити церков. Вірменьскі передмістя немов вимерлі; всюди ходять патролї поліциї і жандармериї, а війско сконсиґноване. Дня 2 жовтня арештовано знов кілька осіб на передмістю Галата, при чім прийшло знов до розливу крови. В наслїдок того панує між Вірменами велике розъяренє.

Зі сторони турецкої приписують одвічальність за ті сумні події виключно Вірменам, бо они не хотїли послухати візвань майора жандармериї Сервета, щоби вислали до великого везира депутацию лише з кількох осіб. Они перші хопили за оружиє і убили Сервета, аж потім ужила поліция і жандармерия оружия і кинули ся на Вірмен разом з магомеданьским населенем. Турки кажуть, що Вірмени мали револьвери однакої системи, що доказує, що вже з гори була уложена демонстрация насильна. Офіцияльно сконстатовано, що стороні турецкій убито 7 офіцирів і 45 вояків. Число убитих і ранених Вірмен о много більше. Вірменьский комітет приготовив маніфестациї на великі розміри в той спосіб, щоби провокувати насильства з турецкої сторони і оживити вірменьску справу, котра зійшла на другий плян. Впливові особи, а іменно патриярх переведи, що демонстрация мала відбути ся спокійно.

З вірменьскої сторони так кажуть: Дня 26 вересня одержали амбасадори донесенє вірменьского комітету в наміреній мирній маніфестациї вірменьского населеня, о чім Порту повідомлено вже наперед з просьбою, щоби поліция не опирала ся маніфестациї, бо инакше комітет не бере на себе за неї відвічальности. Тимчасом зі сторони турецкої зроблено все, щоби навіть до ширшої маніфестациї не допустити. Правительство візвало патриярха до інтервенциї, але той заявив, що се неможливе, бо его влив не єсть так великий. Тоді візвано патриярха, щоби він опустив свою резиденцию в Кумкапу на неділю. Патриярх заявив, що не може того зробити, бо то ще погіршило би

---

6)

Набір пальмового олїю.

(З польского. — Гайоти).

(Дальше).

Алеж бо й наткнув ся серед тих плідних ґрунтів на правдиву жилу урожайности. Его какаові деревця приносили вже по двох лїтах досить значний збір; трета збірка тютюну давала листє майже такої самої доброти як і перша, ярини розростали ся як бурян.

Отже загально дивували ся, коли перед кількома тиждьнями розійшла ся вість, що Корезма продав свою посілість одному з богатійших потентатів за 600 долярів. — Як его спитали о причину, відповідав, що виглядів собі пречудне місце на західнім побережи, що ему навкучило ся сидіти в такій гущавині як мравка, що хоче дивити ся на море, а за кілька лїт буде мати там ще гарнійший фільварок як тут.

Коли новий властитель стрітивши его перед кількома днями, пригадував ему, що речинець уступленя з хати вже близький, відповів Корезма з загадочним усьміхом: „Не бійте ся, уступлю ся вам ще перед речинцем“. Але що Корезма майже все усьміхав ся загадочно, то не звертано на се уваги.

Кількох Кубанців з тої горстки, для котрої сьвітила зоря вызволеня, попродали також свої ґрунти, в часї тримісячного побуту дон Рафаіла на острові, однако на тім треба було перестати. Більше таких продажий в так короткім часї, могло було збудити підозріня.

Они заключували лише приватні умови, відступаючи тим, що мали лишити ся, свої оселї за будь що але й то будь що, як то всї добре розуміли, було радше датком краянів як заплатою, бо ті продажі в очах права не мали ніякої вартости і ґубернатор міг кождої хвилї забрати ті ґрунти в користь кольониї.

Всї ті гроші і пятьсот долярів Корезми ішли разом зі складками на руки дон Рафаіла до спільної каси, або як єї називали до „скринки освободженя“.

І так ті люди, що ледве перебули нужду, котрим тепер на тій земли злитій їх потом обіцювала будучність спокійний вже і певний кусник хлїба, кидали его тепер на вагуючись, затрачуючи в одній хвили овоч кількалїтної, кровавої працї, лише для самої надії побаченя того далекого острова, до котрого щоби дістати ся, що тяжко десь по дорозї мусїли працювати і голодом морити ся, і на котрім не було вже нічого, що моглиби назвати своєю власностию, крім воздуха родинних гір і виду братних, дорогих серцю лиць.

Вечером того дня, в котрім дон Рафаіл з Гуаном Гернандесом при дорозї до Базіле розмавляв, кипіло внутрі хати Корезми житєм. Два малі кітлики наповнені пальмовим олїєм, стоячі в обох кінцях хати, осьвітлювали єї досить ясним, хоч мигаючим блеском.

Під нахиленими стїнами даху на лавах, скринках і земли сиділо яких трийцять Кубанців, а між ними чотирох білих, котрим віддано почестні місця на лавочках покритих матами. Для них також на якісь рештованю з негибльованих дощок, що могло уходити за стіл хиба в такім невибагливім товаристві, стояло кілька бутельок пива. — Від часу до часу господар хати висуваючи ся з товпи, брав одну з них і з малою грубою склянкою в другій руцї наближав ся насамперед до дон Естебана та повним почести голосом питав: „Напете ся пане?“ — а на потверджуючу відповідь наливав кождому по черзї.

Між „чорними“ гістьми кружляла також чарка з румом, але не так часто, як се звичайно буває на муриньских зборах. Настрій був якийсь дуже торжественний, майже релїґійний.

Довкола кождого з тих, котрі мали завтра розпочати свою небезпечну подорож, товпили ся громадки приятелїв, пригадували послїдні порученя і обіцянки, відзивали ся стогни і виклики надії та заохоти.

Старий Гуан сидів напротив свого пана і его сина і вдивлював ся в них безнастанно. Від часу до часу тручав котрогось з сусїдів, і вказуючи на них вузкими жовтавими очима, що мутно сьвітили ся зпід низького, поморщеного чола, шептав:

ситуацию. В дипльоматичних кругах панує загальний погляд, що в наслідок подій з 30 вересня справа вірменьска дуже заострила ся і то в некористь Порти. Імовірно, що дипльоматичні представителї відбудуть конференцию над положенєм. Турецкі надужитя осуджують ся дуже остро, хоч признано, що Вірмени були визиваючою стороною.

Послідні вісти доносять, що на передмістю Касімпаша відбули ся в ночи численні арештованя, а деякі скінчили ся кровопролитєм. Між населенєм величезний переполох і люди хоронять ся до церков.

Манїфест, котрий Вірмени хотїли доручити Портї, був підписаний „комітетом орґанїзуючим велику народну манїфестацию“ і обіймав такі жаданя: Утворенє вірменьскої провінциї з европейскими урядниками, вибраними державами в порозуміню з Портою і збором репрезентацийним та з ґенеральним ґубернатором, дальше адміністрацийні реформи після предложеня держав і ряд реформ економічних. Кінцевий уступ звучить: „Отсе бажаня як християньского так і магометаньского населеня, котрих здійстненя то населенє домагає ся у спільнім інтересі. Вірменьский нарід ждав довго терпеливо. Коли би Висока Порта зволїкала в полагодженєм справи реформ, то теперішнє положенє і настрій може стати жерелом ріжних катастроф як для вірменьского народа, так і для Високої Порти“.

Привітні промови нових пп. Мінїстрів.

В доповненю до поданих нами вчера промов Є. Е. п. Президента Мінїстрів ґр. Бадені'ого подаємо промови других пп. Мінїстрів, виголошені при нагоді представлюваня урядників дотичних Мінїстерств.

П. Мінїстер скарбу др. Білиньский заявив урядникам Мінїстерства, на привітну бесіду шефа бар. Бавмґартнера, між иншим так: „Не буду тут розвивати моеї проґрами, але мушу зазначити дві точки. Перша точка — се наш найвисший обовязок удержати лад в господарцї державній. Рівновага буджетова, довершена д-ром Дунаєвским, мусить бути нашим палядиюм і супротив сеї цїли мусять щезнути всї инші цїли та податись в зад. Правда, потреби держави множать ся; суть потреби, котрі мусять бути абсолютно заспокоєні; тож наша задача і обовязок старати ся о покритє, бо рівновага безусловно мусить бути удержана, а хоч прийшлось би бути неподатливим против инших ресортів, то все таки нашим обовязком придержуватись кріпко сего найвисшого принципу.

Друга справа — се чинність і становище урядове скарбових орґанів екзекутивних. Істнує довголїтна борба між скарбом державним а податниками. Отсю борбу влагодити і тї відносини нормальні уладити, пересьвідчити населенє, що орґани фінансові то не его вороги, лиш природні союзники для осягненя висших цїлий публичних — отсе, думаю, висока задача адмінїстрациї скарбової. Длятого будемо мусїли завсїгди звідси впливати на орґани екзекутивні в тім напрямі, щоби нїколи й нїгде в поведеню орґанів фінансових не верховодили побічні або сторонничі взгляди, котрі би могли публицї піддати гадку о ворожім настрою поодиноких людий. Завсїгди мусить бути захована найточнїйша обєктивність у всїх орґанів державних, а найбільше з орґанів фінансових, котрі стикають ся з публикою“.

В дальшій своїй промові зазначив п. Мінїстер свое становище супротив урядників яко таких. Він сам урядник, тож буде старати ся удержати з урядниками фамілїйні відносини. Буде дбати о долю урядників, — нїколи не буде інформувати ся про справи у підчиненого урядника по-за плечима его зверхника, — всї справи буде спільно з урядниками обговорювати і вислухає їх опінїї, хоч би сам був иншого погляду, — буде поступати обєктивно і по можности оминати такі обставини, коли Мінїстер тут і там з політичних взглядів мусить інакше порішити, — рівнож не найдуть у него послуху нїякі особисті і посторонні взгляди, — а вкінци що до авансу, то п. Мінїстер буде придержувати ся справедливости і ранґи службової, бо ненавидить протекциї.

П. Мінїстер просьвіти бар. Ґавч привитав урядників яко своїх давних знакомих і заохотив їх до спільної роботи при так важній задачи, якою єсть плеканє добра духового.

П. Мінїстер рільництва ґр. Ледебур зазначив в промові до урядників, що зверне увагу на відносини робітників в гірництві і ріжництві. Часті послїдними часами катастрофи в копальнях мусять бути усунені бодай в части при помочи строгих законів. П. Мінїстер буде старати ся, щоби властителї рільних господарств могли успішно ставати до борби з продукцию рільничою цїлого сьвіта. Рільництво упадає під напором спекуляций, котрі використовують зарівно продуцентів як і консументів. Доложить старання, щоби лихо було усунене і щоби тій важній галузи богатства державного запевнити належиту опіку.

Перегляд політичний.

Wiener Ztg. оголошує нинї іменованє кн. Евст. Сангушка на Намістника Галичини.

Льондоньский Times, пишучи про кабінет ґр. Бадені'ого, каже, що слава ґр. Бадені'ого яко адмінїстратора, висунула его на перше місце. Австрийский президент мінїстрів, для котрого більшість найсильнійших австрийских сторонництв політичних прихильно настроєна, мусить бути пожаданий для Корони. Здоровий розсудок ґр. Бадені'ого оправдує великі надії, покладані в новім Мінїстерстві.

В двох місцевостях на Угорщинї лучили ся поважні розрухи против урядників ведучих метрики цивільні. Товпи вломили ся до урядових льокалів, понищили книги і побили урядників. Після урядової депеші з Будапешту, арештували власти кількох сьвящеників, підозрілих о підбурюванє населеня і зарядили против них судове слїдство.

З Масави в Африцї доносять, що коли минула пора дощева, ладить ся в Абісинії Рас Мангаша ударити на Італїянців. Его підпирають Рас Алула і инші абісиньскі князї. Так само король Менелик післав ему припас талярів зі своїм погрудєм, вибитих у Франциї.

Новинки.

Львів дня 5 жовтня 1895.

— **День Іменин Є. Вел. Найясн. Монарха Франц-Йосифа І.** обходжено вчера у Львові торжественними богослуженями у всїх катедральних церквах. Богослуженя правили Архиєпископи в присутности представителїв властий державних, автономічних і войскових, а також предста-

— То люди! То сини Куби! Ах, ах!

І его погані черти дрожали якоюсь сумною задумою.

На горішній бальцї даху і на поприбиваних півперек бамбусових прутах сушили ся повязані в пуки тютюнові листи, кидаючи довгі, чорні тїни на руде, зісхле пошита стін. Кілька кружків какао стояло, один на другім в глубинї, під трикутником з бамбусових прутів, на котрім висїла, кількома гвоздями прибита хромолїтоґрафована відбитка „Благовіщеня“, поплямлена і з повириваними краями. — Пуки сухої кукурузи лежали по кутах, помішані з кокою і бататами. Впрочім не було нїякої обстави.

Вхід задля осторожности заслонено матою. Сильний вечірний подув потрясав нею що хвиля і зашелестївши тютюновими листем, заколисавши довгими їх тїнями по стїнах, вилїтав щелинами противного кінця хати.

Коли би не тота відсьвіжуюча струя воздуха, не могли би тут видержати навіть легки, що здали іспит зрілости з віддиханя під покладом „Йосифини“. Сморід з пальмового олїю, одуряючий запах напів сухого тютюну, випари з какао, а серед того громади людских зігрітих тїл, горячково віддихаючих, давали воздух, що міг набавити завороту голови кождого, хто війшов би тут нагло зі сьвіжого воздуха.

Менше витрималий дон Рафаіл мішив ся на лици, стискав руками cвою голову, хвилями рушав ся, немов би хотів звідси вирвати ся, але тогдї поглядав все на змарнїле, а в тій хвили так погідне, таким щастем яснїюче лице свого вітця і щось немов сором власних невитревалих молодих лїт, супротив тої загартованої як сталь старости, приковувало его до місця.

Нагле гамір утих і очи всїх обернули ся ід входови. — В сірих клубах згуслого воздуха повисла від разу та дивна тишина, така раптова, що сама собою єсть вибухом, тишина властива товпі, котра жиє під грозою якоїсь небезпечности, якоїсь зради і серед котрої гадка о тій небезпечности, о тій зрадї, перелїтає блискавицею, насилюючи на себе всїх серця і всїх віддихи....

Хто міг бути той спізнений гість, котрого рука відсувала тепер мату? Брат чи ворог? За хвилю отвір відслонив ся цїлковито, вічний воздух бухнув до середини, полумінї в кітлицях сильно задрожали і цїла хата немов би захитала ся від розгойданих на еї стїнах тїний. Спершу нїхто не міг розрізнити, хто війшов, хоч очи всїх були звернені в ту сторону. — Але то тревало лише коротку хвилю.

При входї, на тлї знов упалої мати, стояв тяжко дихаючи мурин, ще не старий, але такий висохлий і змарнїлий, що здавав ся кістяком в своїй нужденній, перкалевій одежи, що висїла на его широких, похилених плечах. — За ним всунув ся і піддержував его злегка дванайцятилїтний хлопець.

Зібрані лекше відотхнули і з поміж них відозвали ся голоси:

— Кастільльо! Фабіо Кастільльо! Ти тут? Чи ти одурів, чоловіче! Смерти шукаєш?

Мурин розтручуючи дрожачою рукою тих, що до него тиснули ся і не відповідаючи анї словом на їх виклики, звернув ся просто до дон Рафаіла:

— Дон Рафаіле! — вимовив уриваним, глухим голосом. — Гуан присилав до мене сказати, що то вже завтра!... Велїв сидїти дома.... Я не міг, пане! Ах, Пречиста мати, я не міг! Менї конечно здавало ся, що як мене не буде нинї, то і завтра.... Боже милосердний!... Дон Естебане! Дон Рафаіле!... я здоров, справдї здоров.... Лише трохи умучив ся.... Дурний Пепіто упер ся довести мене тут, так немов би я вже о власних силах не міг ходити.... Пане, чому они всї вмавляють в мене недугу? Чи то значить, що вже не варта забирати моїх звітрілих костий звідси?... О, пане! Ви обіцяли, менї тота обітниця вернула здоровлє.... Пане! На всьо, що вам сьвяте, благаю вас, дайте менї побачити Кубу, нашу Кубу!

Стояв перед ними зі зложеними руками, немов до молитви, з котрих права була викручена долонею на верха, страшний тою хоробливою блїдостию мурина, що виглядає немов гнилина, так, що здає ся, чоловік чує, як від него заносить землею.

Ноги погинали ся під ним, голос застряг в горлї, очи великі і такі чорні, та таким синими смугами окружені, що в тім невеним осьвітленю виглядали як пусті ями черепа, немов горіли тлїючим в них порохном....

То був страшний вид чоловіка, з'їдженого тугою майже до кости.... Нїяк сухоти не висcуть так всїх соків з людского тїла, як та страшна недуга.

Всї зібрані Кубанцї в хатї Корезми, молоді і старі, білі і чорні, мали одну спільну черту, вириту тою недугою, котра надавала им всїм якоїсь подібности. Але коли так посеред них стояв Фабіо Кастільльо, то здавало ся, немов він єсть огнищем тої пекучої туги, котрої убийчі промінї розходили ся по цїлій громадї поселенців.

Дон Естебан встав живо і положив свою долоню на благально зложених руках мурина.

— Побачиш еї, бідолахо, побачиш — відозвав ся — о скілько то лиш від нас зави-

вителів шкіл. Шкільна молодіж брала також участь в тих богослуженях.

— **Є. Е. п. Президент Міністрів ґр. Казимир Бадені** приїде до Львова дня 6 с. м. о годині 1-шій 58 мін. в полудне куриерским поїздом. Того самого дня о годині 4 тій з полудня буде Є. Е ґр. Бадені приймати в палаті Намістництва представителів державних властий, а на другий день дня 7 с. м. від години 10-тої рано буде приймати инші власти та корпорациї і стоваришеня. По полудни о годині 3-тій від'їде Є. Е. п. Президент Міністрів до Відня.

— **Почетне горожаньство** надала рада міста Львова на засіданю з дня 3 жовтня Є. Е. п. Президентови Міністрів ґр. Казим. Баденїому.

— **Рада міста Любляни** надала почетне горожаньство Є. Е. дрови Білиньскому, теперішному міністрови скарбу, а бувшому ґенеральному директорови австрийских зелізниць державних, в признаню его заслуг в несеню помочи нещастним навіщеним катастрофою землетрясеня.

— **Реколекциї духовні для пань.** Від 16 до 19 вересня відбули ся в Самолусківцях дек. гусятиньского реколекциї духовні для пань в домі СС. Служебниць. Участь взяли передовсім жени сьвящеників. Реколекциям проводив о. Ер. Ломницкий, Ч. С. В. В.

— **Холера.** В Тернополи занедужала на холеру дня 3 жовтня одна особа, а одна виздоровіла; в Острові занедужала одна особа, в Буцневі стан незмінений. — В Стоянові, каменецкого повіта, померла одна особа; більше недужих нема в тій місцевости.

— **Самоубийства.** Передвчера о 4-ій годині пополудни повісив ся у Львові при ул. Цетнерівскій ч. 6 челядник шевский 46-літний Станислав Чепля. Був налоговим пияком і в часї самоубийства був також підпитий. Причина самоубийства незвістна. — При ул. Сикстускій ч. 30 у Львові зарізав ся у власнім мешканю около 1 ої години в ночи майстер шевский Кароль Махач. Сьвідками самоубийства була жінка Махача і девятилітна его дочка. Обі надармо старали ся вирвати ніж з рук самоубийника і обі покалїчили ся. Прикликаний зараз лікар застав Махача вже неживого. Махач від довшого часу був пригноблений з причини неповодженя в ремеслї. — Вчера рано о годині 8 ій застрілив ся 20-кількалїтний мужчина їдучи фіякром улицею Коперника у Львові. Привезений до стациї ратункової умер там по хвили. О скілько розслїджено, називав ся самоубийник Фрац Козак і приїхав з Перемишля або з Ярослава.

— **Страшне самоубийство.** З Бялої пишуть: Людвика Піш. 19 літна дївчина, дочка рільника з Липника, зраджувала в послїдних часах мелянхолїю. Дня 1 с. м. побачили еї робітники, працюючі в поли, як ішла з двома фляшками до поблизького камінного лому. В годину пізнїйше увиділи дим, що добував ся з тих ломів. Прибігли на місце і найшли вже тіло Пішівної спалене на вуголь. Дївчина облила себе цїлу нафтою і підпалила. Перетерпіла страшні муки, не видавши ніякого крику, бо инакше були би еї чули працюючі недалеко робітники в поли.

— **Найскорійші поїзди зелїзничі** ходять тепер на шляху Альбані-Сиракузи в північній Америцї. Поїзд перебігає в 132 мінутах 148 миль анґлійских, а се значить, що милю австрийску перебігає в неповних чотирох мінутах. На годину перебіжить сей поїзд наших шіснайцять миль.

— **Живі шахи.** В день сьв. Вячеслава, дня 29 вересня, відвідало ческу народописну виставу 74.803 осіб. Серед многих забав на площи вистави, відбула ся в великім амфітеатрі, що може помістити 10.000 осіб, оригінальна гра в живі шахи. Шахова дошка на арені амфітеатру обіймала 2500 квадратових метрів. Білі поля були висипані піском, чорні дубовою корою. Шахові фіґури представляли 256 ческих соколів. Гра представляла битву під Вилемовом в 1469 році, в котрій ческий король Юрий Подиебрад побідив угорского короля Матїя Корвина. Відділ соколів був розділений на дві партиї — ческі і угорскі войска, одїті в середновічні убори, ческі в білї, а угорскі в чорні. Ту партию живих шахів уложив др. Добруский, а музику до неї зладив композитор Поспішиль.

— **Людска темнота.** Сими днями ставала перед судом в Штрасбурзї в Німеччинї вдова Стелї, котра мала славу великої чародійки і яко така носила імя „Чародійка Отилія". Особливо говорили о нїй, що мала дуже добрі средства на „любов", т. є. уміла невірних любків назад притягати до покинених дївчат. На то мала она найрізнїйші ліки: Спалити сьвічку з напханими в нїй голками, котрі треба їй було відтак принести; класти на вхрест кусники хлїба, посмаровані „смальцем грішника", палити сіль на вуглї, сипати попіл з костий під каміне в ночи на розстайних дорогах і т. ин. За ті ліки велїла собі своїм жертвам платити великі суми, нераз навіть і по 500 марок. Особливо дорога була история, коли чародійка — хоч, як сама казала, записала ся на 16 лїт чортови — не могла порадити з невірним милим і мусїла удавати ся о поміч до „трех панів в Базилеї", якихсь фармасонів, що мали мати дуже сильні ліки; найсильнїйший з них називав ся Петрі, два инші Жан і Вебер. Листи тих „панів", котрі, мимоходом сказавши, сама чародійка диктувала свому повірникови Штурмі, обіймали незвичайно богато страшних историй, але за кождим разом коштували дуже богато гроший. Так н. пр. якийсь офіцир любив ся з одною дївчиною в Штрасбурзї, а відтак покинув еї. Дївчина удала ся до чародійки, котра уживала всяких средств, аби навернути невірного офіцира і вимантила від дївчини 500 марок. „Пани з Базилеї" мусїли в тій справі їхати навіть на відпуст, що очевидно коштувало богато гроший, але й се нїчого не помогло. — Впрочім „чародійка" допускала ся і всяких инших обманьств: відправляла молитви по 9, 12 і 15 марок, вертала коровам молоко, лїчила всї домашні звірята і т. ин. Суд засудив мантїйку на три роки вязниці і 1800 марок кари, а еї спільника Штурмі на шість місяців.

— **Почти в Хінї** не належать до держави і не становлять навіть монополю приватних осіб. Кождий, хто хоче, може отвирати „склепи для листів" і на власне ризико брати на себе перевіз кореспонденциї. З тої причини в люднїйших містах число таких склепів незвичайно велике; на пр. в Шанґаї есть їх аж 200, а всї конкурують з собою, стараючи ся догодити публицї. Такса від листу зависить від простору, який має перебути, а також від того, чи обіймає або нї вартістні папери. На півночи Хіни, де коний дуже богато, почта їде з скоростию вісьмох кільометрів на годину, що після нашого поняття есть незвичайно поволи. Однако Хінцї вдоволяють ся тим і їх навіть не дивує, що часто листи не доходять до адресата.

— **Подяка.** Дня 7 вересня с. р. знищив огонь у нас 22 господарств з цїлим майном. З тих 9 господарів були обезпечені в товаристві „Днїстрі". Вп. Дирекция сего товариства перевела скору лїквідацию шкоди, як також совістно і ретельно виплатила суми обезпечені, за що іменем моїм і іменем прочих погорільцїв складаю на сїм місци Вп. товариству „Днїстер" щире „Спаси-Біг!" *Григорий Беца*, начальник громади Корналович в повітї самбірскім.

сить. Не бій ся, бо кажу тобі, що завтра будеш з нами!

Не думаючи о тім повторив він то само слово, котре колись вийшло на горі Найвисшого Терпіня з уст Божого Мученика і котре як тоді, так і тепер спровадило надземне щастє і надію в одно людске зломане і пригноблене серце. Чим була для доброго розбійника обітниця раю, тим була для бідного Кастільля гадка узріти Кубу, тоту Кубу, за котру конав на прогнаню.

— Ах, ах! — вирвало ся нагле з его грудий і заки дон Естебан і его син могли перешкодити, упав на землю і бючи головою о убиту долівку, обіймав їх ноги. Судорожний плач потрясав его вігненими плечима, на котрих з під перкалевого одїня виставали хребетні кости, як груди землї.

Сильна рука Корезми піднесла его вкінци. Мулят був також зворушений, але не показував того по собі.

— Випий, чоловіче! — сказав, подаючи ему чарку з румом. — Ти все був бабою, хоч і не бояв ся Іспанців. Тілько то знов правда, що баба і самого чорта не боїть ся.

— Іспанець гірший чорта! — замітив хтось з боку.

— То правда! — потвердили зібрані хором.

Сей і той глубоко віддихнув. Всї шептали, показуючи собі очима Кастільля, котрого дон Естебан і его син взяли поміж себе. — Однако були там одні очи дуже блискучі і дуже інтелїґентні, котрі глядїли на сю громадку не зі зворушенем і співчутем, але хмурно і з завистию.

Они належали до молодого, кріпкого мурина з такою ясною шкірою, що можна его було взяти за мулята. Він сидів в куті хати, опирав голову о вязку кукурузи і курив білу, коротку люльку в такий спосіб, як би еї своїми дрожачими устами хотів покусати, а босою пятою вертів в вогкій земли. Его високі груди підносили ся нерівним, скорим віддихом під розпятим, широким кафтаном з синої флянелї і знати було, що з трудом здержує кипяче в нїм зворушене, вкінци звертаючи ся до тих, що найблизше него сидїли, сказав з придавленою злостию:

— Дивний чоловік, той дон Естебан! По що ему тягнути за собою той старий горнець! Таж досить подивити ся на него, щоби знати, що не дотягне й до Канариї. Навіть людоїдам в мори не буде з него пожитку, хиба зроблять собі з него мараку [1]), бо там так кости товчуть ся в кадовбі, як шрот в дини. Лише дармо місце займе, що могло би здати ся якому иншому молодому і здоровому!

— На примір тобі — додав один зі слухаючих з усьмішкою.

— А хоч би й менї? Правда, що я не прислужив ся нїчим дон Естебанови, але через то проклятий воздух у Фернандо По не гнете менше моїх грудий, анї Куба не менше дорога мому серцю. Тай жінку там маю молоду і двоє дїтий... От!

Задумав ся, зморщив брови і все хмарно і з погордою поглядав на Кастільля, котрий присївши на земли коло ніг дон Естебана, держав в дрожачій руці чарку руму.

(Дальше буде).

[1]) Марака, музичний інструмент на Кубі, зроблений з видовбаної динї наповненої шротом.

ТЕЛЕГРАМИ.

Відень 5 жовтня. Архикнязь Кароль Людвик приймав вчера на довшій авдиенциї п. Президента Міністрів ґр. Баденїого. — Заряд нїмецкої лївицї скликав на понедїлок засїдане клюбу.

Петербург 5 жовтня. В Луганьску, катеринославскої ґубернії, має державна фабрика оружия виготовлювати річно сто міліонів набоїв малого калїбру.

Константинополь 5 жовтня. Великий везир Саід-паша уступив. На его місце покликаний Кіяміль-паша.

За редакцию відповідає: Адам Креховецкий.

З друкарні В. Лоньоньского під зарядом В. І. Вебера.